

Nr 75

Utlåtande i anledning av väckta motioner om sjukförsäkringsförmånerna för utlandssvenskar.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 9 i första kammaren av herr *Ahlsten m. fl.* samt nr 12 i andra kammaren av herr *Berglund m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av lagen om allmän försäkring att svensk medborgare som är anställd av svensk arbetsgivare och har utlandstjänst tillförsäkras samma sjukförsäkringsförmåner som andra svenska medborgare».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 12.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från riksförsäkringsverket.

Gällande bestämmelser m. m.

I riket bosatt svensk medborgare skall från och med den månad, varunder han uppnår 16 års ålder, vara inskriven och — när förutsättningar därför föreligger — placerad i sjukpenningklass hos allmän försäkringskassa. Så snart kassan erhållit kännedom om att försäkrad ej längre är bosatt i riket, skall kassan avföra honom från sitt register över inskrivna försäkrade. Om den försäkrade ej uttagit utvandringscertifikat eller på annat sätt tydligt ådagalagt sin avsikt att stadigvarande bosätta sig utom riket, anses i praxis bosättningen i riket upphöra först när den försäkrade vistats utomlands ett år. Härvid görs ingen skillnad mellan personer anställda hos företag i Sverige och andra försäkrade.

Försäkrad som anses bosatt i Sverige har i princip rätt till sjukpenning och moderskapspenning i full utsträckning även under vistelse utomlands. Vidare erhåller sådan försäkrad viss ersättning för utomlands meddelad läkar- och sjukhusvård som föranletts av sjukdom och varav behov uppkommit under utlandsvistelsen, dock i regel ej för vård i land med vilket Kungl. Maj:t träffat överenskommelse om utgivande av ersättning för sjukvård. Sådan överenskommelse har träffats med Danmark, Island och Norge samt *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 2 avd. Nr 75*

med Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland. Ersättning för vård i nämnda länder ersätts ej av sjukförsäkringen i Sverige utan av motsvarande försäkring i det land, där vården meddelats.

Även enligt andra internationella överenskommelser, som biträtts av Sverige, kommer svenska medborgare som bosätter sig i annat land att — i vissa fall efter någon karenstid — bli delaktiga av det landets socialförsäkringsförmåner vid sjukdom. I några av konventionerna finns bestämmelser av innebörd att i Sverige bosatt svensk medborgare, som av svenskt företag ut-sändes för arbete i det andra landet, under de första tolv månaderna skall helt eller delvis vara underkastad svensk och ej det andra landets lagstiftning rörande förmåner vid sjukdom, samt att tiden kan förlängas efter medgivande av vederbörande myndighet i det land där arbetet utföres. Huvudprincipen i överenskommelserna är emellertid att en utlänning skall omfattas av sjukförsäkringen i det land där han vistas eller bosätter sig.

När svensk försäkrad enligt de regler som gäller för sjukförsäkringsbestämmelsernas tillämpning ej längre anses vara bosatt i Sverige, upphör genast rätten till sjukpenning och moderskapspenning samt rätten till ersättning för sjukvård utom riket. Kvar står endast rätt till ersättning för i Sverige meddelad vård av olika slag, varav behov uppkommit under vistelse här i riket, rätt till ersättning för vissa resor inom riket samt rätt till läkemedelsrabatt och fria läkemedel under vistelse i Sverige. Här är särskilt att märka, att landstingen och städerna utanför landsting åtagit sig att i regel tillämpa den s. k. inomlänstaxan för utlandssvenskar, som söker sjukhusvård i Sverige och insjuknat i land, där möjlighet inte finns att få tillfredsställande vård, som ersätts av landets socialförsäkring. En utlandssvensk kan i sådant fall få vård på allmän sal på svenskt sjukhus för 5 kr. om dagen. En förutsättning för att inomlänstaxan skall tillämpas är dock att sjukhusvården meddelas inom det sjukvårdsområde, där den sjuke före utflyttningen till utlandet senast var kyrkobokförd. Dessutom har utlandssvenskar möjlighet att erhålla vård på statens sjukhus, karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet mot samma avgift som enligt inomlänstaxan.

Sjukförsäkringsförmånerna finansieras genom arbetsgivaravgifter, egenavgifter och statsbidrag. Skilda regler gäller härvidlag beträffande olika slags förmåner. Särskilt må här anmärkas att egenavgift för sjukvårdsförmåner står i visst förhållande till den försäkrades taxerade inkomst. Sådan avgift kommer därför att påföras utlandssvenskarna endast i den mån de taxeras till statlig inkomstskatt vid taxering året näst efter det avgiften avser.

Ursprungligen omfattade den allmänna sjukförsäkringen blott personer, som var bosatta i Sverige. Detta medförde bl. a. att utomlands bosatta svenska medborgare inte kunde komma i åtnjutande av sjukförsäkringsförmåner från försäkringen vid vistelse här i landet. Genom kungl. förordning den 29 augusti 1958 infördes emellertid bestämmelser om sjukhjälp i vissa fall åt

svenska medborgare, som inte är bosatta i riket. Stadgandet i 2 kap. 8 § lagen om allmän försäkring överensstämmer med bestämmelserna i nämnda förordning.

Vid anmälan av *propositionen nr 90 år 1962* med förslag till lag om allmän försäkring, m. m., anförde *föredragande departementschefen* bl. a., att utlandssvenskarnas intresse av att erhålla sjukvård i hemlandet till rimliga kostnader syntes vara skäligen tillgodosett genom möjligheten att inom det sjukvårdsområde, där vederbörande senast kyrkobokförts, erhålla vård till inomlänsavgift. Departementschefen erinrade även om att utlandssvenskarnas möjlighet att — oavsett insjuknings- och kyrkobokföringsort — erhålla vård på statens sjukhus, karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, mot samma avgift som enligt inomlänstaxan. Med hänsyn därtill syntes det enligt departementschefens uppfattning inte finnas anledning utvidga rätten till sjukförsäkringsförmåner från sjukförsäkringen.

Med anledning av en vid höstriksdagen 1964 framställd enkel fråga ang. sjukersättning till svenskar som tjänstgör i utlandet uttalade den 3 november 1964 chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, att förhållandena inte påkallade någon omprövning beträffande utlandssvenskarnas ställning inom sjukförsäkringen samt att möjlighet att försäkra sig hos allmän försäkringskassa genom frivilliga avgifter inte borde införas för utomlands bosatta personer.

Remissyttrandet

Riksförsäkringsverket erinrar till en början om att det inom olika internationella organ under svensk medverkan pågår arbete på utbyggnad av den internationella regleringen på socialförsäkringsområdet. Verket anför vidare:

I förevarande sammanhang torde även böra beaktas att frågan om socialförsäkringsskyddet i bl. a. sjukförsäkringsavseende för svenskar i internationell tjänst aktualiserats genom Kungl. Maj:ts proposition nr 145 till 1964 års riksdag. Med anledning av vad vid riksdagsbehandlingen av denna proposition förekom (statsutskottets utlåtande nr 118, riksdagens skrivelse nr 253) uppdrog Kungl. Maj:t åt riksförsäkringsverket att närmare utreda möjligheterna att lämna en statlig garanti till sådana experter inom multilateral biståndsverksamhet, vilka rekryterats genom svensk myndighet, ävensom deras familjer för förmåner enligt den svenska socialförsäkringen. Utredningsuppdraget har av verket redovisats genom skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 december 1964 med förslag om en sådan garanti avseende bl. a. sjukpenning och ersättning för viss sjukvård i fall då vederbörande ej omfattas av ersättningsreglerna i den svenska lagstiftningen om allmän sjukförsäkring.

I sammanhanget synes även böra uppmärksammas att utredningen om utlandssvenskarnas folkbokföring, vars arbete enligt 1965 års riksdagsberättelse väntas bli slutfört under innevarande år, enligt sina direktiv har att pröva frågan om upptagande i folkbokföringen av utlandssvenskar, som med hänsyn till arten av den verksamhet de utövar utomlands kan antagas

komma att återflytta till Sverige inom en ej alltför avlägsen framtid eller vilkas samhörighet med Sverige eljest är mera tydligt uttalad.

Riksförsäkringsverket konstaterar slutligen, att problemet om sjukförsäkringsförmåner för svenskar i utlandstjänst är komplicerat. Enligt verkets mening är det inte möjligt att utan närmare belysning av problemet ur olika aspekter bedöma huruvida eller på vilket sätt ändringar bör ske i fråga om utlandssvenskars rätt till svenska socialförsäkringsförmåner, däribland förmåner från sjukförsäkringen.

Sedan riksförsäkringsverkets förutnämnda utredning om multilaterala biståndsexperters förmåner inom det svenska socialförsäkringssystemet avlämnats, har riksdagen till behandling förehått *propositionen nr 63 år 1965* angående det statliga utvecklingsbiståndets administration. Vid anmälan i statsrådet av denna proposition förklarade *föredragande statsrådet* sig icke vara beredd lägga fram förslag i det ämne riksförsäkringsverkets utredning omfattade; dock borde Kungl. Maj:t, därest riksdagen inte hade någon erinran däremot, i särskilt ömmande fall kunna utge bidrag till sjukvårdskostnader m. m. för multilaterala experter m. fl. och deras familjer.

I sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 125* över nämnda proposition uttalade *statsutskottet* att — i avvaktan på förslag i syfte att garantera biståndspersonalen ett tillfredsställande socialt skydd — utskottet inte hade något att erinra mot förslaget om bidrag till sjukvårdskostnader m. m. för multilaterala experter m. fl. och deras familjer.

Utskottet

Den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring samt bosatt i Sverige har i princip rätt till sjukpenning och moderskapspenning i full utsträckning även under tillfällig vistelse utomlands. Vidare erhåller sådan försäkrad viss ersättning för utomlands meddelad läkar- och sjukhusvård som föranletts av sjukdom och varav behov uppkommit under utlandsvistelsen, dock i regel ej för vård i land, med vilket Kungl. Maj:t träffat överenskommelse om utgivande av ersättning för sjukvård. Enligt ett flertal internationella överenskommelser, som biträtts av Sverige, kommer svenska medborgare som bosätter sig i annat land att bli delaktiga av det landets socialförsäkringsförmåner vid sjukdom.

När svensk försäkrad ej längre anses bosatt i Sverige, upphör genast rätten till sjukpenning och moderskapspenning samt rätten till ersättning för sjukvård utom riket. Bosättning i riket anses upphöra, när den försäkrade vistats utomlands ett år. Kvar står då endast rätt till ersättning för i Sverige meddelad vård av olika slag, varav behov uppkommit under vistelse

här i riket, rätt till ersättning för vissa resor inom riket samt rätt till läkemedelsrabatt och fria läkemedel under vistelse i Sverige. I vissa fall kan utlandssvenskar erhålla sjukvårdsförmåner i Sverige, även om de insjuknat i utlandet. Landstingen och städerna utanför landsting har nämligen åtagit sig att i regel tillämpa den s. k. inomlänstaxan för utlandssvenskar, som söker sjukhusvård i Sverige och insjuknat i land, där möjlighet inte finns att få tillfredsställande vård. Dessutom kan utlandssvenskar få vård på statens sjukhus, karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet mot samma avgift som enligt inomlänstaxan.

Sjukförsäkringsförmånerna finansieras genom bl. a. egenavgifter, vilka står i visst förhållande till försäkrads taxerade inkomst. Sådan avgift kommer därför att påföras utlandssvenskar endast i den mån de i Sverige taxeras till statlig inkomstskatt vid taxering året näst efter det avgiften avser.

I förevarande motioner påkallas sådan ändring av lagen om allmän försäkring att svensk medborgare som är anställd av svensk arbetsgivare i utlandstjänst tillförsäkras samma sjukförsäkringsförmåner som andra svenska medborgare.

Riksförsäkringsverket anför i yttrande över motionerna, att problemet om sjukförsäkringsförmåner för svenskar i utlandstjänst är komplicerat samt att det enligt verkets mening inte är möjligt att utan närmare belysning av problemet ur olika aspekter bedöma huruvida och på vilket sätt ändringar bör ske i fråga om utlandssvenskars rätt till svenska socialförsäkringsförmåner, däribland förmåner från sjukförsäkringen.

I likhet med riksförsäkringsverket finner utskottet frågan om socialförsäkringsförmåner åt de utlandssvenskar, som är anställda av svensk arbetsgivare, vara av komplicerad natur. Särskilt gäller detta i fråga om utlandssvenskar av nämnda kategori vid deras vistelse i länder där de icke alls har att påräkna sådana förmåner. Skulle för dessa fall övervägas möjlighet att uppbära förmåner från den svenska sjukförsäkringen, måste i sammanhanget även lösas frågorna om hur inkomstkontroll, sjukkontroll och inkassering av avgifter till försäkringen lämpligen skall anordnas. Det torde kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t att ta upp de nu berörda problemen till övervägande.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 9 och II: 12, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva till känna vad utskottet anfört; samt
- 2) att motionerna, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 november 1965

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Eric Carlsson, Edström*, fru Nilsson, herrar Erik Filip Petersson och Hübinette;

från a n d r a kammaren: fröken Sandell, herrar Johansson i Södertälje, Fredriksson, Jönsson i Ingemarsgården, Ringaby, Jonsson, fru Skantz och herr Elmstedt.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.